Raadsvoorstel

Zaaknummer: 2050268
Steller: C. Bakker
Datum commissie: 14 november 2023

Team: ZS
Teammanager: Jean Paul Verbeek
Portefeuillehouder: J. Nieuwenburg
E-mail: c.bakker@hoorn.nl

Onderwerp
Procesvoorstel vervolgstappen na onderzoek koloniale en slavernijverleden Hoorn

Agendering
Ter meningvormende bespreking in de Algemene Raadscommissie

Bijlagen

1	Informatie en toelichting Burgerberaad
2	
3	
4	
5	

Vragen van het college aan de raadscommissie voor de meningvormende bespreking zijn:

- Vraag 1: Bent u het eens met de conclusie dat er onvoldoende noodzaak is om als gemeente vervolgonderzoek te doen?
- Vraag 2: Bent u het eens met het voornemen van het college om samen met het onderwijs, culturele en maatschappelijke partners concrete plannen uit te werken voor educatie en bewustwording over het Hoornse koloniale en slavernijverleden?
- Vraag 3: Kan de raad zich vinden in het voorstel om in de vorm van een burgerberaad met inwoners en betrokkenen in gesprek te gaan en ideeën uit te werken over hoe om te gaan met het koloniale en slavernijverleden van Hoorn, zoals erkenning of excuses en de toekomst van het standbeeld van J.P. Coen?
- Vraag 4: Zo niet, in welke vorm wil de raad dan komen tot vervolgstappen voor deze vraagstukken?
- Vraag 5: Welke suggesties, onderwerpen of kaders geeft de raad mee voor dit proces?

Samenvatting
Dit jaar liet de gemeente Hoorn onderzoek doen naar het koloniale en slavernijverleden van Hoorn. Het onderzoek geeft een indringend beeld van de aard en omvang van de wreedheden waar Hoorn bij betrokken was. Hoorn had een grote rol in het Nederlandse systeem van slavernij en het stadsbestuur speelde hierbij de hoofdrol. Na de zomer ging het college met inwoners, belanghebbenden en de raadscommissie in gesprek over mogelijke vervolgstappen. Op basis hiervan stelt het college voor om als gemeente geen vervolgonderzoek te doen. Wel wil het college samen met het onderwijs, culturele en maatschappelijke instellingen plannen uit te werken voor educatie en bewustwording over het Hoornse verleden. Het college stelt vast dat de meningen en emoties over onderwerpen als erkenning of excuses en de toekomst van het standbeeld van J.P. Coen sterk uiteenlopen. Dit leidt tot verdeeldheid en staat in de weg van gesprekken en vooruitgang op het gebied van discriminatie en racisme. Daarom stelt het college voor om hierover in de vorm van een burgerberaad een niet gepolariseerd gesprek te organiseren over hoe om te gaan met het koloniale en slavernijverleden en de doorwerking hiervan in het heden.

1. Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding
Dit jaar staat Nederland stil bij het feit dat de slavernij 160 jaar geleden formeel en 150 jaar geleden definitief werd afgeschaft in Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen. Het Nederlandse koloniale slavernijverleden is heel lang een wat verstopt onderwerp geweest in onze samenleving. En dat terwijl dit van grote betekenis was en is voor de diverse gemeenschappen van nazaten, ook in Hoorn.

In navolging van andere steden heeft het stadsbestuur van Hoorn onderzoek laten doen naar het koloniale- en slavernijverleden van Hoorn, en in het bijzonder de rol van het stadsbestuur. Het onderzoek geeft een indringend beeld van de aard en omvang van de wreedheden waar Hoorn bij betrokken was. Mensen werden op grote schaal van hun vrijheid beroofd, tot slaaf gemaakt en tot arbeid gedwongen. En het Hoornse stadsbestuur had daarin de hoofdrol.

Na de presentatie van het onderzoeksrapport zijn met inwoners en raadsleden gesprekken gevoerd over het onderzoek en over mogelijke vervolgstappen. Uit gesprekken met inwoners, belangengroepen en de raad blijkt dat bijna iedereen het eens is over het belang van onderwijs en bewustwording over het koloniale en slavernijverleden. Het college stelt dan ook voor om hiervoor concrete plannen uit te werken, samen met het onderwijs en culturele en maatschappelijke partners. En hoewel verdiepend onderzoek een nog completer en gedetailleerder beeld van het verleden oplevert, constateert het college dat er onvoldoende noodzaak gezien wordt om als gemeente vervolgonderzoek te laten doen.

Wel stelt het college vast dat de meningen en emoties over onderwerpen als erkenning of excuses en de toekomst van het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen sterk uiteenlopen. Het blijkt moeilijk om het hierover eens te worden en tot elkaar te komen. Dit leidt tot verdeeldheid en staat in de weg van gesprekken en vooruitgang op het gebied van discriminatie en racisme. Het college vindt het belangrijk om verdere verdeeldheid en polarisatie hierover te voorkomen en samen tot overeenstemming en oplossingen te komen. Daarom stelt het college voor om in de vorm van een burgerberaad een niet gepolariseerd gesprek te organiseren over de vraag hoe om te gaan met het koloniale en slavernijverleden van Hoorn. Doel is om samen met inwoners, belanghebbenden en maatschappelijke organisaties in gesprek te gaan, ideeën uit te werken en vervolgstappen te zetten, zodat er ook weer ruimte ontstaat voor het gesprek over heden en de toekomst.

Belang
Nu het onderzoek naar het koloniale en slavernijverleden van Hoorn is opgeleverd, is het de vraag hoe de gemeente en inwoners willen omgaan met de uitkomsten van dit onderzoek en welke vervolgstappen gezet moeten worden. Er is veel consensus over het feit dat er onvoldoende noodzaak is om als gemeente vervolgonderzoek te doen en over het belang van educatie en bewustwording. Er wordt echter zowel in de raad als onder inwoners heel verschillend gedacht over mogelijke vervolgstappen. Het is daarom van belang om ruimte te geven aan een niet-gepolariseerd, constructief maatschappelijk gesprek over hoe Hoorn wil gaan met haar verleden. Dit draagt bij aan verbinding in de stad en schept ook ruimte om het gesprek over racisme en discriminatie te voeren

Centrale vraag
Op welke manier wil de gemeenteraad komen tot concrete voorstellen over hoe om te gaan met het koloniale en slavernijverleden van Hoorn?

2. Beoogd maatschappelijk resultaat
De meningen en emoties over hoe Hoorn zou moeten omgaan met haar slavernijverleden zijn op bepaalde onderwerpen sterk verdeeld. Van een grote groep inwoners is op dit moment ook (nog) niet bekend wat zij denkt en vindt.

Verwacht wordt dat de inzet van een burgerberaad bijdraagt aan:

- benodigde informatie en kennis over de geschiedenis van Hoorn vanaf de zeventiende eeuw om een goed en constructief gesprek te kunnen voeren;
- meer begrip voor elkaar door een gelijke informatiepositie en luisterbereidheid van deelnemers aan de gesprekken als het gaat om argumenten vanuit verschillende perspectieven;
- vermindering van maatschappelijke onrust en polarisatie;
- deelname van 'het stille midden' aan het gesprek;
- verbinding in de stad tussen inwoners;
- concrete vervolgstappen die kunnen rekenen op voldoende draagvlak.

3. Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie

Hoorn heeft zich verbonden aan de Global Goals. Goal 10 is gericht op het verminderen van ongelijkheid en het tegengaan van discriminatie. Gesprekken over het koloniale en slavernijverleden en de doorwerking hiervan dragen bij aan verbinding en begrip.

4. Kaders

Statement stadsbestuur (23 juni 2020)
Dit statement is namens college en raad uitgedragen tijdens de raadsvergadering. In het statement wordt gerefereerd aan de rellen naar aanleiding van demonstraties voor en tegen het standbeeld van J.P. Coen. Hierbij is aangegeven dat het gemeentebestuur graag op een zorgvuldige en respectvolle manier in gesprek wil. Over J.P. Coen maar ook over black lives matter, ongelijke kansen, racisme, discriminatie en gevoelens van uitsluiting.

Raadsbesluit Burgerinitiatief verplaatsen standbeeld J.P. Coen (15 september 2020)
Het burgerinitiatief met 64 steunbetuigingen verzocht het standbeeld van J.P. Coen te verplaatsen 'naar een geschikte plaats voor educatieve doeleinden' en om een monument op te richten 'ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Molukken, de Banda-eilanden in het bijzonder'. De raad besloot dit burgerinitiatief te betrekken bij de te organiseren stadsgesprekken.

Raadsbesluit Referendum standbeeld J.P. Coen (8 december 2020)
Via dit burgerinitiatief met 1.200 steunbetuigingen werd de raad verzocht een referendum te organiseren als afsluiting van de stadsgesprekken. De raad besloot het burgerinitiatief te betrekken bij de te organiseren stadsgesprekken.

Algemene raadscommissie 7 oktober 2021
De commissieleden spraken over de opbrengsten en het vervolg van de stadsgesprekken en het advies van TwynstraGudde hierover. Zij steunden in meerderheid het advies om eerst het inclusiebeleid te actualiseren, dan een besluit te nemen over het standbeeld van J.P Coen en daarna door te gaan met de stadsgesprekken over inclusie en discriminatie. Het college besloot hierop het advies van TwynstraGudde te volgen.

Nota Inclusiebeleid 2023 – 2026
Hierin staat dat de gemeente zich actief inzet tegen discriminatie en voor inclusiviteit en zelf het goede voorbeeld geeft. Het onderzoek naar het slavernijverleden toont aan dat Hoorn bijdroeg en deel uitmaakte van het systeem van de slavernij en slavenhandel. Dit geldt ook voor J.P. Coen. Het rapport van TwynstraGudde naar aanleiding van de stadsgesprekken in 2021 toont ook aan dat dit verleden nu nog doorwerkt in de Hoornse samenleving.

Coalitieakkoord 'Durven. Doen! Dromen.' Voor de bestuursperiode 2022 – 2026
Hierin staat: *'We gaan verder met de Stadsgesprekken over discriminatie en racisme, waarin we ook ruimte geven aan de discussie over het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen.'*

Algemene raadscommissie 12 september 2023
De commissie gaf aan dankbaar te zijn voor het uitgevoerde onderzoek en reageert met afschuw op de onderzochte feiten. De commissie is overwegend van mening dat verder feitenonderzoek niet tot nieuwe

conclusies zou leiden. Wel roept zij op voor meer investering in de mogelijkheid voor dialoog in de stad en educatie over het verleden. Ten slotte is de commissie verdeeld over het aanbieden van excuses door het gemeentebestuur voor haar rol in het slavernijverleden.

Raadsvergadering 26 september 2023
Er zijn twee moties ingediend:

- *Motie Hoorns slavernijverleden – geen punt maar een komma (D66, GroenLinks en ChristenUnie)*
  Motie verzoekt het college vervolgstappen aan de raad voor te leggen en daarin de onderwerpen educatie en bewustwording, vervolgonderzoek en excuses als opties uit te werken. Na een toezegging van de portefeuillehouder werd deze ingetrokken.
- *Motie Geen vervolgonderzoek, direct excuses (PvdA)*
  Motie roept op om direct excuses aan te bieden. Deze motie is aangehouden na een toelichting van de portefeuillehouder dat dit onderwerp terugkomt in het vervolgproces.

5. Argumenten

Onderzoek vraagt om vervolgstappen
Er is onderzoek gedaan naar het koloniale- en slavernijverleden van Hoorn. Hierbij is gekeken naar Hoorn in Afrika en Amerika (West-Indische Compagnie), Hoorn in Azië (Oost-Indische Compagnie), Hoorns bezit en financiering van plantages en handel in plantageproducten, slaafgemaakte Horinezen en naar de historische discussie in Hoorn over slavernij. Het onderzoek richtte zich met name op de rol van het stadsbestuur van Hoorn in die tijd. Conclusie uit het onderzoek is dat het toenmalig stadsbestuur de hoofdrol speelde in dit verleden. Deze stevige conclusie vraagt om een reactie en vervolgstappen van het huidige stadsbestuur.

Dialoogavond en commissie/raad
Het rapport is besproken tijdens een dialoogavond met inwoners en daarna in commissieverband. Uit beide besprekingen blijkt veel consensus over de ernst van de feiten uit het verleden en dat dit vraagt om vervolgstappen.

Het belang van educatie en bewustwording over ons verleden kwam duidelijk naar voren. Ook het belang van inzicht in de doorwerking van dit verleden in het heden en de dialoog hierover kwam duidelijk naar voren. Bij de besprekingen is de wens gedeeld om hier samen in op te blijven trekken, dus met inwoners en belanghebbenden. Juist ook met diegenen die nog niet van zich hebben laten horen.

Tijdens de raadscommissie is gesproken over de vraag of vervolgonderzoek nodig of wenselijk is. Een meerderheid van de partijen gaf aan dat vervolgonderzoek niet noodzakelijk is om vervolgstappen te kunnen zetten. Ook ziet een meerderheid hierin geen verdere rol voor de gemeente, maar voor historici en onderzoekers.

Er zijn verschillende ideeën en suggesties gedeeld. Duidelijk werd dat meningen en emoties verschillen als het gaat over de kwesties 'erkenning/excuses' en de toekomst van het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen. Het is van belang dat het gesprek hierover voor iedereen op een zorgvuldige, goede en constructieve manier gebeurt. Kunnen beschikken over de benodigde kennis en feiten en goed luisteren naar elkaars argumenten zijn cruciaal om tot overeenstemming te komen over ideeën en vervolgstappen over deze kwesties. Daarbij is het is belangrijk dat de gemeente hierin samen met inwoners optrekt en samen stappen zet.

Verwachtingen in samenleving
Uit het eerste seizoen van de Stadsgesprekken bleek dat het koloniale- en slavernijverleden, de discussie over het standbeeld van Coen en het thema van de doorwerking van het verleden in het heden (discriminatie en racisme) sterk met elkaar verbonden zijn.

Naar aanleiding van dit seizoen spraken de raadscommissie en het college uit hier vervolg aan te willen geven. In het huidige coalitieakkoord is opgenomen dat men verder wil gaan met de stadsgesprekken over discriminatie en racisme, waarin ruimte wordt gegeven aan de discussie over het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen.

In de aanloop naar het eerste seizoen van de stadsgesprekken en daarna zijn vanuit de Hoornse samenleving verschillende ideeën aangedragen over de toekomst van het standbeeld. In reactie hierop is aangegeven dat er ruimte is voor het gesprek hierover. Dit sluit ook aan bij de wensen en verwachtingen van meerdere inwoners om het gesprek aan te gaan over het slavernijverleden en het standbeeld. Nu het inclusiebeleid in mei 2023 is geactualiseerd en het onderzoek naar het Hoornse slavernijverleden is afgerond, verwachten inwoners op korte termijn concrete vervolgstappen.

Burgerberaad als gesprekvorm
Een burgerberaad is een geschikte gespreksvorm om complexe, gevoelige en/of ethische kwesties op een constructieve manier te bespreken. Het is een vorm van participatie waarbij een gelote groep inwoners adviseert of helpt te beslissen over een specifiek onderwerp. Meestal bestaan burgerberaden uitsluitend uit inwoners maar er zijn ook voorbeelden waarbij (een kleinere groep) vertegenwoordigers van bestuur, politiek en de gemeentelijke organisaties mee doen. Dit kan helpen om ideeën tot uitvoering te brengen en het partnerschap tussen partijen versterken. De deelnemers worden niet gekozen op basis van hun mening of aanmelding, maar worden via een willekeurige loting uitgenodigd om deel te nemen. In de loting wordt gezorgd voor een brede vertegenwoordiging uit de maatschappij.

Deelnemers worden goed voorbereid en professioneel begeleid en krijgen van evenwichtig samengestelde expertpanels waar alle verschillende perspectieven en argumenten die spelen aan bod komen. Deelnemers krijgen vervolgens voldoende tijd om hierover met elkaar in gesprek te gaan, waarbij gezorgd wordt dat iedereen de ruimte krijgt in het gesprek. Een burgerberaad helpt op die manier om meningsverschillen tussen mensen te overbruggen via een dialoog. Meer informatie over de loting van deelnemers, de fases, de randvoorwaarden en de voordelen van een burgerberaad vindt u in de bijlage bij dit voorstel.

Vooraf moet helder zijn dat de raad zich committeert aan het beraad en waar het beraad toe moet leiden. Ook wat de raad doet met de conclusies en aanbevelingen vanuit het beraad. Het is belangrijk om de conclusies en aanbevelingen vanuit het beraad, deelnemende inwoners, serieus te nemen in de besluitvorming over mogelijke vervolgstappen.

Bovendien is goede informatie en communicatie aan de voorkant over onder andere de loting van deelnemers cruciaal. Vooraf moet duidelijk zijn hoeveel inwoners gaan deelnemen, wie dit zijn en hoe het proces tot deelname tot stand komt. Inwoners die niet kunnen deelnemen aan het beraad zouden zich anders buitengesloten of onvoldoende vertegenwoordigd of betrokken kunnen voelen. Ook zouden inwoners de representativiteit van het beraad in twijfel kunnen trekken als hier niet goed over is en wordt gecommuniceerd. Een zorgvuldig uitgevoerd burgerberaad is tijdsintensief en kost geld. Dit is afhankelijk van het aantal deelnemers en van hoe het wordt vormgegeven.

Een burgerberaad over hoe Hoorn omgaat met haar slavernijverleden:

- kan bijdragen aan verbinding in de Hoornse samenleving rond deze gevoelige thema's;
- komt tegemoet aan de toezegging en verwachting om met elkaar in gesprek te gaan over deze thema's;
- geeft inwoners op een innovatieve manier de ruimte om mee te denken en te beslissen over een gevoelige maatschappelijke kwestie;
- zorgt ervoor dat 'het stille midden' ook deelneemt aan het gesprek;
- is gericht op het tot stand komen van breed gedragen oplossingen;
- biedt een veilige omgeving om een eventueel besluit vanuit meerdere invalshoeken en perspectieven te bespreken en te belichten;
- biedt ruimte voor juiste informatie en educatie over de geschiedenis van Hoorn;
- biedt ruimte voor verschillende perspectieven en voor de voor- en tegen argumenten;
- biedt ruimte voor de doorwerking van de geschiedenis in het nu.
- biedt de mogelijkheid om ingediende burgerinitiatieven mee te nemen;

Daarnaast kan het advies vanuit de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) in het rapport 'Wankele sokkels - Omstreden monumenten in de openbare ruimte' worden meegenomen in het beraad. In dit rapport benadrukt het KNAW ook het belang van de dialoog: *'Het is de morele verantwoordelijkheid van bestuurders om gesprekken te voeren waarbij alle partijen betrokken worden, zoals omwonenden, nabestaanden, actievoerders.'*

Niets doen is geen optie
Niets doen is geen reële optie. Dat zou betekenen dat het gemeentebestuur haar belofte op een vervolg en de door haar gewekte verwachtingen niet nakomt. Dit kan tot meer maatschappelijke onrust en ongenoegen leiden. Discussies blijven daardoor voortduren en kunnen zelfs opnieuw oplaaien, waardoor de gemeente regie verliest. Bovendien staan onderwerpen als excuses en het standbeeld van Coen in de weg van een vervolg van de stadsgesprekken over andere onderwerpen binnen de thema's discriminatie en inclusie. Het doel van de stadsgesprekken was juist om met elkaar in gesprek te gaan, naar elkaar te luisteren en tot elkaar te komen.

Referendum of peiling
Er is ook gekeken naar andere participatievormen. Bij een referendum heeft de burger wel een stem, maar geen ruimte om zelf ideeën aan te dragen, je mag alleen 'ja' of 'nee' zeggen op een door anderen geformuleerde vraag. De vraag in Hoorn is niet te beantwoorden met een ja of een nee. Binnen het thema zijn er meerdere vraagstukken die juist ook kunnen leiden tot meerdere aanbevelingen. Bovendien is het zorgen voor verbinding en dialoog vanaf de start van het proces rond de stadsgesprekken een belangrijk doel geweest, om verdere polarisatie te voorkomen. Dat heeft geen plek in een referendum.

Andere gespreks/participatievormen
Natuurlijk is het ook mogelijk om mensen op andere manieren bij elkaar te laten komen om in gesprek te gaan of ideeën uit te werken. Een burgerberaad heeft een aantal belangrijke voordelen:

- Door loting wordt gezorgd voor een groep die ook een afspiegeling is van de Hoornse samenleving.
- Een burgerberaad is geen gesprek tussen uitersten, of een gesprek tussen lotgenoten, maar een gesprek waaraan een goede afspiegeling van de Hoornse samenleving deelneemt.
- Binnen een burgerberaad wordt heel nadrukkelijk gezorgd dat iedereen aan bod komt, dat naar iedereen geluisterd worden en dat mensen tot elkaar komen.

6. Maatschappelijk draagvlak en participatie

Er is draagvlak vanuit een groep inwoners en belanghebbenden om het gesprek te voeren over ons koloniale- en slavernijverleden en over hoe we hier mee om zouden moeten gaan. Ook is er draagvlak om te praten over de doorwerking van dit verleden in het heden. Dit blijkt niet alleen uit het eerste seizoen van de Stadsgesprekken, maar ook uit de bespreking van het onderzoeksrapport tijdens de dialoogavond. Tegelijkertijd er ook een groep inwoners die daar geen behoefte aan heeft. Hoe de verhoudingen liggen is niet onderzocht.

In de afgelopen jaren dienden verschillende inwoners ideeën in voor de toekomst van het standbeeld van Jan Pieterszoon Coen. Er werden demonstraties tegen het standbeeld gehouden en er werden twee burgerinitiatieven ingediend. Tegelijkertijd is er ook een demonstratie voor behoud van het standbeeld georganiseerd en blijkt ook uit reacties op berichtgeving dat er een grote groep is die geen behoefte heeft aan een gesprek over het standbeeld. Dit toont ook aan hoe gepolariseerd het debat is.

7. Financiële gevolgen

Het is op dit moment niet concreet te zeggen hoeveel budget er nodig is voor de organisatie van een burgerberaad. Om een inschatting te kunnen maken voor de kosten van een burgerberaad is contact gezocht met meerdere gemeenten en organisaties. De kosten die zij maakten voor een beraad liepen uiteen van € 50.000 tot meer dan € 250.000. De kosten zijn echter sterk afhankelijk van de omvang en aanpak van het beraad. Het aantal deelnemers, het aantal bijeenkomsten en de inzet van experts spelen hierbij een belangrijke rol. Naast de kosten van een beraad kunnen de adviezen of voorstellen die worden gedaan vanuit dit beraad ook geld kosten. Het is goed dat de raad zich hier vooraf van bewust is en eventueel kaders

meegeeft. Voor het onderzoek naar ons slavernijverleden was een budget van € 100.000 begroot. Hiervan is nog zo'n € 60.000 beschikbaar. Dit kan worden ingezet voor de dekking van de kosten van een burgerberaad. Als een hoger bedrag nodig is, volgt een dekkingsvoorstel.

8. Communicatie

Na het collegebesluit wordt een persbericht over het voorstel en de commissiebehandeling verstuurd. Na de commissiebehandeling volgt verdere berichtgeving over de bespreking en het vervolg.

9. Realisatie

Na positieve bespreking in de raadscommissie gaat het college op de kortst mogelijke termijn samen met het onderwijs, culturele en maatschappelijke instellingen aan de slag om voorstellen uit te werken voor educatie en bewustwording over het koloniale en slavernijverleden van Hoorn.

Als de commissie positief is over het houden van een burgerberaad, wordt een concreet voorstel voor burgerberaad uitgewerkt (inclusief scenario's en bijbehorende kosten) en in het eerste kwartaal van 2024 ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Het is de bedoeling om hierin samen met de raad op te trekken via een raadswerkgroep, naar voorbeeld van het eerste seizoen van de stadsgesprekken.

Hoorn, 31 OKT. 2023

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris, de burgemeester

Bijlage 1 Informatie en toelichting Burgerberaad

Een burgerberaad (ook wel burgerforum) is een vorm van participatie. Een burgerberaad bestaat uit een gelote groep inwoners die de politiek adviseert of helpt te beslissen over een specifiek onderwerp.

Politiek vraagt hulp bij een specifiek vraagstuk
Wie een burgerberaad organiseert, kan daar verschillende doelen mee hebben. Bijvoorbeeld om beter te begrijpen hoe inwoners tegen een vraagstuk aankijken. Of om samen oplossingen te bedenken voor moeilijke vraagstukken.

De gemeente (college en/of raad) bepaalt of een burgerberaad gewenst is en stelt vast wat precies de vraag of het probleem is dat zij aan het burgerberaad wil voorleggen. Bijvoorbeeld: Hoe moeten we in Hoorn omgaan met (het onderzoek naar) het koloniale en slavernijverleden? Of: Welke vervolgstappen zou Hoorn kunnen zetten na het onderzoek naar het koloniale en slavernijverleden?

Vooraf wordt bepaald wat er met de oplossingen wordt gedaan. Worden de oplossingen nog voorgelegd aan de gemeenteraad, of worden ze meteen uitgevoerd? Absolute randvoorwaarde is uiteraard dat de uitkomsten serieus genomen worden.

Deelnemers worden geloot
Het aantal deelnemers van burgerberaden verschilt, van circa 150 tot wel 1.000 deelnemers. Veel burgerberaden bestaan uitsluitend uit inwoners. Er zijn echter ook voorbeelden waarbij (kleinere groep) vertegenwoordigers van bestuur, politiek en de gemeentelijke organisatie mee doen. Dit kan helpen om ideeën tot uitvoering te brengen en het partnerschap tussen partijen versterken.

Belangrijk is dat het burgerberaad een afspiegeling van de samenleving is. Iedereen moet zich kunnen identificeren met één of meerdere personen in het beraad. Bij een Burgerberaad buigt een gelote groep inwoners zich over een complex maatschappelijk probleem. Meestal vindt de loting plaats door eerst een grotere groep willekeurig gekozen inwoners uit te nodigen om zich aan te melden.

Op basis van de aanmeldingen vindt vervolgens een tweede en soms ook derde selectie plaats, bijvoorbeeld op basis van adres (wijk), leeftijd, geslacht, culturele achtergrond en opleidingsniveau, zodat de uiteindelijke groep deelnemers een goede vertegenwoordiging is van de gemeente. Belangrijk voordeel hiervan is dat er een grotere kans is dat ook mensen meedoen die nog niet zo veel van zich laten horen.

Het burgerberaad
Een onafhankelijke partij organiseert het burgerberaad. Dat gaat over het algemeen in drie fases:

1. ***Leren***
   In de eerste fase spreken de deelnemers niet alleen met elkaar, maar ook mensen van buiten het burgerberaad. De deelnemers krijgen de tijd om zich te laten informeren door mensen die kennis hebben van het onderwerp. Dat kunnen wetenschappers, belangenvertegenwoordigers en/of ervaringsdeskundigen zijn. Doel is dat de deelnemers zoveel mogelijk verschillende perspectieven horen op het onderwerp. Dit kan de organisator regelen, maar de deelnemers kunnen ook zelf sprekers uitnodigen. De informatie wordt ook gepubliceerd, zodat iedereen dit kan zien en input kan geven.

   Ook burgers die niet meedoen aan het burgerberaad kunnen ideeën en meningen meegeven. De deelnemers kunnen deze meenemen in hun overleg.

2. ***Overleggen***
   In de tweede fase gaan de deelnemers met elkaar in dialoog. Een onpartijdige gespreksbegeleider zorgt ervoor dat elke deelnemers aan bod komt en dat naar iedereen

geluisterd wordt. Via de dialoog wordt duidelijk wat de groep belangrijk vindt en waar ze het over eens zijn. Van daaruit zoeken ze naar oplossingen die het algemeen belang dienen. Tot slot formuleren de deelnemers aanbevelingen voor nieuw beleid. Vaak tellen aanbevelingen pas mee als 75% à 80% van de deelnemers zich hierin kan vinden.

Vaak duurt een burgerberaad een aantal maanden. In die tijd komen deelnemers regelmatig samen in plenaire en kleine groepen. Sommige burgerberaden bestaan uit twee of drie bijeenkomsten, andere hebben er meer dan 10. Dat verschilt dus.

3. ***Besluiten***
   De aanbevelingen van de kleine groepen worden in een plenaire bijeenkomst gepresenteerd. Daar wordt bepaald welke aanbevelingen in het rapport worden opgenomen. Dat kan door een stemming per aanbeveling. De resultaten van de stemmingen worden opgenomen in het rapport.

   Het rapport met aanbevelingen/oplossingen wordt gepubliceerd en aangeboden aan de politiek en de samenleving. Soms volgt er eerst een gesprek tussen de politiek en een afvaardiging van het burgerberaad. Uiteindelijk neemt de politiek de democratische besluiten, die door een mix van gelote burgers zijn bedacht en goedgekeurd.

Randvoorwaarden voor een burgerberaad

- De opdrachtgever (bijvoorbeeld de gemeenteraad) moet vooraf duidelijk maken wat er gebeurt met het advies van het burgerberaad.
- De groep deelnemers moet divers zijn, een afspiegeling van de samenleving. Zij moeten representatief zijn voor de groep die ze vertegenwoordigen.
- Het burgerberaad moet in verbinding staan met de rest van de samenleving. Goede communicatie over wat er gebeurt is dus cruciaal.
- Het burgerberaad moet plaatsvinden op hetzelfde niveau als waarop de besluitvorming is. Een burgerberaad op gemeenteniveau moet dus gaan over keuzes die een gemeente kan maken. En niet over provinciale of nationale kwesties.

Voordelen van een burgerberaad

- Het helpt meningsverschillen tussen mensen te overbruggen via een dialoog. Dit maakt een burgerberaad dus ook uitermate geschikt voor ethische kwesties en beladen onderwerpen waarin sprake is van (of een dreiging van) polarisatie.
  Een voorbeeld hiervan is het burgerberaad in Noord-Ierland over de abortuswetgeving, een onderwerp waar de politiek zelf jarenlang niet tot een oplossing kwam.
- De politiek leer welke ideeën en meningen er leven in de samenleving over maatschappelijke kwesties of (omstreden) politieke kwesties. Hierdoor is betere besluitvorming mogelijk.
- Het is een goede manier om nieuwe, creatieve oplossingen te verzamelen.
- Burgers hebben meer invloed op de politiek, wat de democratie en het vertrouwen in de politiek versterkt.
- Het helpt om vanuit verschillende perspectieven, met kennis en in dialoog tot goede, gedragen besluiten te komen
- Het stimuleert betrokkenheid van burgers.

Meer achtergronden / voorbeelden

- Op de website van het Landelijk Netwerk Burgerberaad staat meer informatie over burgerberaden, verschillende aanpakken en voorbeelden van burgerberaden in Nederland.
  https://burgerberaad.nu
- Ook op de website van het Nationaal Platform Burgerparticipatie Omgevingsprojecten (NPBO) staat veel informatie, inclusief veel voorbeelden.
  https://mijnburgerberaad.nl

GEMEENTE HOORN